

Mury (1978)

muzyka: Lluís Llach

słowa: Jacek Kaczmarski

Ballada Jacka Kaczmarskiego¹ z muzyką Llouisa Llacha², hymn pierwszej „Solidarności” i jeden z symboli polskiej walki z komunizmem. Tekst utworu, inspirowanego melodią piosenki „L'estaca” (Pal), Jacek Kaczmarski napisał w 1978 roku.

Nota historyczna

Jacek Kaczmarski. Źródło: Narodowe Archiwum Cyfrowe

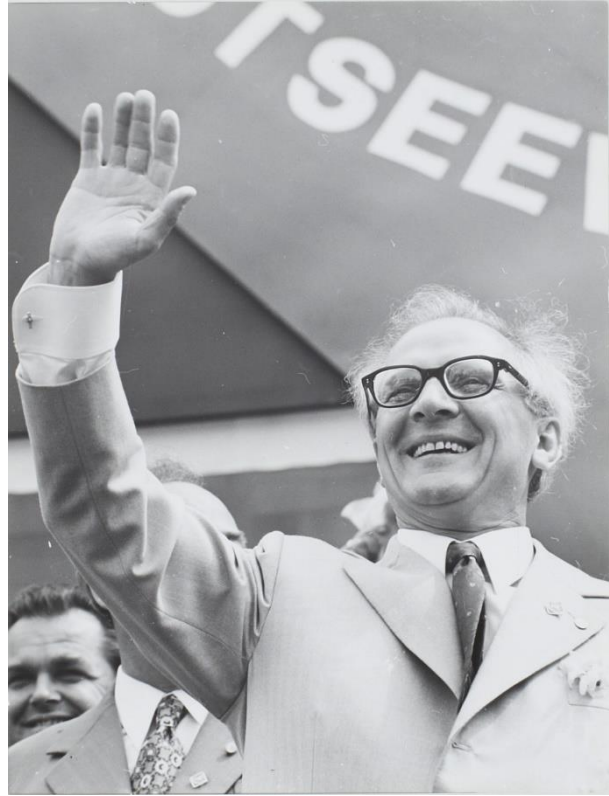
Symbolem podziału Europy przez porządek jałtański była początkowo „żelazna kurtyna” z przemówienia Winstona Churchilla³. Od 1961 roku znakiem rozdarcia kontynentu stał się Mur Berliński⁴. Jego geneza wiązała się z masowymi migracjami mieszkańców wschodnich Niemiec (Niemieckiej Republiki Demokratycznej) do Niemiec zachodnich (Niemieckiej Republiki Federalnej). Ucieczki zaczęły się w 1949 roku. Trzy lata później przybrały taką skalę, że komuniści wzmocnili osłonę międzyniemieckiej granicy i jedyną „bramą na Zachód” pozostały wewnętrzne granice między obiema częściami Berlina. Niewiele to dało i do roku 1961 NRD opuściło około 2,6 miliona jego mieszkańców, często młodych i wykształconych. Dla kraju o

kilkunastomilionowej populacji był to ogromny problem, grożący zapaścią gospodarki i katastrofą systemu politycznego. Wobec tego władze NRD postanowiły zamknąć także granicę w Berlinie. W nocy z 12 na 13 sierpnia 1961 roku przerwały połączenia kolejowe między obiema częściami stolicy i rozpoczęły wznoszenie stałych struktur. W oficjalnej propagandzie komunistów mur miał „chronić granicę państwa robotników i chłopów”. W praktyce miał przerwać „głosowanie nogami”, czyli masowe ucieczki na Zachód. Politycznie odpowiedzialnym za budowę Muru Berlińskiego był ówczesny sekretarz Komitetu Centralnego Socjalistycznej Partii Jedności Niemiec do spraw bezpieczeństwa – Erich

ŚPIEWNIK NIEPODLEGŁOŚCI

Honecker. Mimo wzniesienia i stopniowej rozbudowy muru, ludzie dalej uciekali, płacąc często życiem za próbę wydostania się z więzienia, w którym komuniści zamknęli cały naród. Obecnie przyjmuje się, że na skutek użycia broni przez służby strzegące Muru zginęło lub zmarło z ran 136 osób. Mur Berliński był szokiem dla opinii publicznej demokratycznych państw. Mimo wielu protestów przetrwał aż do upadku komunizmu w czasie „Jesieni Ludów” w 1989 roku. Rozbiórkę rozpoczęto 13 czerwca 1990 roku od odcinka na Bernauer Strasse. Mur, będący symbolem komunistycznego więzienia narodów, ostatecznie upadł. Jacek Kaczmarski napisał słowa „Murów” jeszcze w 1978 roku. Inspiracją był piosenka „L'estaca” (Pal) i sama osoba katalońskiego barda Llouisa Llacha. Z polskim tekstem stała się ona częścią programu „Mury” wykonywanego razem z Przemysławem Gintrowskim⁵ i Zbigniewem Łapińskim⁶. W 1980 roku, po powstaniu „Solidarności”, ballada zyskała ogromną popularność w środowiskach opozycyjnych. Refren stał się sygnałem dźwiękowym Radia „Solidarność” a sama piosenka hymnem Związku. „Mury” rozeszły się tak szeroko przede wszystkim dzięki zrozumiałej dla wszystkich Polaków metaforze, pojmowanej jako proste odniesienie do Muru Berlińskiego i pojałtańskiego podziału Europy. Szybko okazało się też, że twórca stracił kontrolę nad własnym dziełem, które zaczęło żyć własnym życiem. Pesymistyczne zakończenie ballady było często zagłuszane przez publiczność na koncertach. Dopisywano również optymistyczne wersje, przeciwko którym Kaczmarski stanowczo protestował. Mimo tego „Mury” pozostały jednym z symboli pierwszej „Solidarności” i polskiego oporu w Stanie Wojennym. Wciąż cieszą się popularnością w Europie Wschodniej. Były min. jedną z pieśni białoruskich protestów 2020 roku⁷.

Zdjęcie Ericha Honeckera. Fot. Morgenstern, Klaus (Herstellung), Deutsche Fotothek. Źródło: Europeana

Analiza tekstu

Tekst „Murów” składa się z trzech zwrotek, refrenu i zakończenia. Pierwsza zwrotka opisuje młodego, natchnionego barda, którego pieśń „dodaje sił” nieprzeliczonym tłumom – w domyśle – zniewolonemu ludowi. Postać barda śpiewającego o wolności jest jednym z najstarszych motywów europejskiej kultury, wywodzącym się jeszcze z czasów przedchrześcijańskich. W Polsce pojawił się w dobie romantyzmu przez kult narodowych wieszczów. Dla Kaczmarek zapewne było to też nawiązanie do osoby samego Lllacha, barda katalońskiego oporu przeciwko dyktaturze Franco. Refren jest otwartym wezwaniem do walki przeciwko zniewoleniu, do obalenia murów, zerwania kajdan i pogrzebania „starego świata”. Druga i trzecia zwrotka to początkowo obraz „ludu”, który porwany pieśnią barda budzi w sobie ducha i staje do walki o wolność. W połowie trzeciej zwrotki pojawia się jednak zasadniczy dysonans – walka o wolność zmienia się *de facto* w wojnę domową. Dlatego w zakończeniu mamy tłum, który zjednoczony w walce zapomina o jej celu, a uwiedziony własną nienawiścią staje się jej niewolnikiem i pozostaje w kajdanach. Mury nie padają, ale rosną. Zakończenie, ze względu na dwukrotne powtórzenie, jest czasem opisywane jako drugi refren. Pesymizm takiego finału wynikał z generalnej nieufności Kaczmarek wobec wszelkich ruchów masowych. Poeta nigdy nie aspirował do roli politycznego przywódcy, co podkreślił w tekście „Murów” malując postać barda samotnego wobec tłumu. Możemy ten obraz również uznać za swoiste przeczucie twórcy, że kiedyś straci swoje dzieło, które przejmie i poniesie zainspirowany przez niego tłum. Spragnieni wolności Polacy faktycznie nigdy nie zaakceptowali oryginalnego zakończenia. Dlatego powszechnie śpiewano, że „A mury runą, runą, runą/ I pogrzebią stary świat”.

Opracował: Piotr Pacak

---

¹ Jacek Marcin Kaczmarek (ur. 22 marca 1957 w Warszawie, zm. 10 kwietnia 2004 w Gdańsku) – polski poeta, prozaik, kompozytor i piosenkarz, twórca tekstów piosenek. Znany głównie dzięki piosenkom o tematyce historycznej („Rejtan, czyli raport ambasadora”; „Sen Katarzyny II”, „Lekcja historii klasycznej”, „Jałta”, „Ballada wrześnieowa”) i społeczno-politycznej („Mury”, „Nasza klasa”, „Obława”). [Strona na Wikipedii](#). Jacek Kaczmarek – [praca Anny Grazi](#).

² Lluís Llach i Grande lu'iz 'lak (ur. 7 maja 1948 w Gironie) – kataloński pieśniarz. Dzieciństwo spędził w Verges, dorastał w Figueres, studiował na uniwersytecie w Barcelonie. Tam zaczął działać w ruchu antyfrankistowskim, w grupie zwanej Szesnastu Sędziów (Els Setze Jutges), uderzającej swoją twórczością w reżim generała Franco. W marcu 1971 z powodu prześladowań zmuszony był opuścić Katalonię, do której powrócił w 1976. W Polsce piosenki Lluísa Llach spopularyzował Zespół Reprezentacyjny (płyta "Za nami noc"...). [Strona na Wikipedii](#).

³ Żelazna kurtyna – określenie porządku pojałtańskiego, które spopularyzował Winston Churchill 5 marca 1946 roku, podczas historycznego przemówienia w amerykańskim mieście Fulton w stanie Missouri. Wygłosił on tam zdanie o „żelaznej kurtynie” (ang. iron curtain), przebiegającej od Szczecina po Triest. [Strona na Wikipedii](#).

⁴ Mur Berliński, również mur berliński (niem. *Berliner Mauer*) – system umocnień o długości ok. 156 km (betonowy mur, okopy, zapory drutowe, miny). Zwany był również eufemistycznie w języku propagandy NRD – antyfaszystowskim wałem ochronnym (*antifaschistischer Schutzwall*). Od 13 sierpnia 1961 do 9 listopada 1989 oddzielał Berlin Zachodni od Berlina Wschodniego i NRD. Był to jeden z symboli zimnej wojny i podziału Niemiec. Podczas prób przedostania się z Berlina przez strzeżoną granicę do Berlina Zachodniego wielu uciekinierów zostało zabitych. [Strona na Wikipedii](#). [Jak dotrzeć do reliktyw – przewodnik](#). [Życie w podzielonym mieście – film na Youtube](#)

⁵ Przemysław Adam Gintrowski (ur. 21 grudnia 1951 w Stargardzie Szczecińskim, zm. 20 października 2012 w Warszawie) – polski kompozytor, pieśniarz, kompozytor muzyki filmowej, inżynier i nauczyciel. [Strona na Wikipedii](#).

⁶ Zbigniew Janusz Łapiński (ur. 12 listopada 1947, zm. 2 kwietnia 2018) – polski muzyk i kompozytor, pianista i akompaniador, aranżer i dyrygent. [Strona na Wikipedii](#).

⁷ Białoruska wersja „Murów” – [Youtube](#).